

ИВАН ДИМИТРОВ

ИСТЕРИЯ 89-?

Пиеса за българския преход

Действащи лица

Стойка - Възрастна жена на около шейсет години, с бяла коса, ниска и леко прегърбена.

Митко- На около петдесет. Облечен е нормално – дънки и яке. Плешив и леко пълен.

Борис – бизнесмен, на четиресет и нещо, носи лъскав костюм, златен часовник, плосък GSM. В ръката – дипломатическо куфарче.

Митко- Млад пънкар, подстриган на гребен или на иглички. Носи черно кожено яке, тесни дънки, високи кубинки с червени връзки

В средата на сцената има асансьор. Другата част може да предава жилищна сграда.

От лявата страна се появява Стойка. Тя ходи бавно. В лявата си ръка едвам едвам мъкне много найлонови торби. Изглежда се връща от пазар. В торбите има най-разнородни покупки – плодове, зеленчуци, боб, месо, хляб, кисело мляко, праз лук. Задъхала се е – тежко ѝ е. Когато стига на два метра от асансьора на сцената се появява Борис. Той се движи бързо. В лявата си ръка носи дипломатическо куфарче, а с дясната ръка е подпрял ултратънък мобилен телефон към ухото си. Забавя крачката. Чуваме го как вика.

Борис (*гневно*): Абе какво ти казах преди малко, бе. Идиот с идиот. Как можеш да ги объркаш, бе. Как? Каж ми? Нали сме говорили... Знаеш за какво става въпрос. не ти е за първи път мамка му. Не ми се обяснявай. Обади му се бързо и оправете нещата.

Борис се приближава до Стойка. Като я вижда леко отдалечава телефона от ухото си.

Борис: Момент! (*любезно*) Здравей бабо Стойке. Как я караш?

Стойка (*вайка се*): Зле Борисчо. Как да я карам? Зле. Какво да правя?

Пенсионер човек. Мъка е...Ей ме на – на Женския ходих, че там всичко поевтино. Стотинки, стотинки. Ама като се налага за стотинки се разкарваш...

Борис се усмихва и отваря вратата пред Стойка. Отново дапочва да крещи в телефона си.

Борис: Хайде! Звъни му веднага магаре такова. Виж дали не може да се върне и да оправите нещата. Ще ти се обадя след малко да видя какви си ги свършил. Само не ми се обяснявай, моля. Действуй! Директно действуй, че както ми се обясняваш ще ти отече работата. Хъмахъма ще викаш на някой друг. Хайде сядай си на задника и оправяй бакиите, дето сам си ги забъркал. *В този момент на сцената излиза Петко. Ходи небрежно и бързо. Той най-бързо от всички стига до асансьора.*

Борис (*обръща се към Стойка*): Ядове. Само ядове. Ако можеше човек да разчита само на себе си. Ама не! Трябва да си оставяш нещата на сульо и пульо. И те само да ти късат нервите. Как никой не се научи да си върши работата като хората! Не знам! Просто не знам...

Петко се приближава до вратата.

Петко: Здравсти. Кво става? Боби... Бабо Стойке...

Стойка и Борис Минков не отговарят на Димитър. Правят се, че не му обръщат внимание. Въпреки това го пускат да влезе.

Тримата влизат в асансьора. Малко преди да се затвори вратата на асансьора се чува вик. На сцената се появява Митко. Той почти тича.

Митко (*вика силно*): Чакайте! Чакайте ме!

Успява да хване вратата на асансьора. Отваря я.

Митко: Здравейте!

Борис: Здравсти!

Стойка: Здравей Митко! От работа?

Димитър Шопов: От работа. Че откъде?

Петко: Добър ден!

Всички отново се правят, че не виждат Петко. Демонстративно поглеждат на другата страна.

Асансьорът потегля. Чува се шумът от потеглянето му. Всички изведнъж млъкват и започват да реят погледите си някъде в празното пространство. Асансьорът се движи съвсем малко. Изведнъж той спира. Шумът от движението му спира.

Борис: Какво стана?

Стойка: Заседнахме!

Борис: Заседнахме?

Стойка: Заседнахме!

Митко: Интересно... Токът не спря. Сигурно е някаква повреда в самия асансьор.

Борис: Да почакаме малко. Дано се оправи...

Стойка: Не се случва за първи път. Нещо му става от време на време на тоя асансьор. Миналата година така Любчо беше заседнал. Горкичкият! Да мине да ме види веднъж на няколко месеца. Спомням си онзи ден все едно е днес. И да заседне... Седя вътре около три часа. Когато дойдоха техниците и оправиха асансьора вече беше загубил ума и дума. Седял и се чудил какво да прави през това време. Беше пред побъркване направо като дойде при мене. Пристигна, разказа ми за засядането, после каза две приказки и си тръгна. Работа имал, а асансьорът го забавил. Иначе щял да има време, но...

Борис (*отегчено*): Е, бабо Стойке... Знаем ги тия за сина ти. Всеки път разправяш за него. Как те изоставил... Как въобще не иска и да те вижда... *Телефонът на Борис звъни. Той го поглежда за момент и след това вдига.*

Борис: Каж ми сега какво направи? Не си го открил ли, негоднико. Ах как ми лазиш по нервите. Ще го откриеш! Не си търсил достатъчно. Търси! *Затваря си демонстративно мобилния телефон.*

Петко сяда на пода в дъното на асансьора.

Борис: Нервите. Ще ми скъса нервите! Не стига, че объркал документите, ами сега не може и да оправи работата. Сделка за двеста хиляди не се проваля така. Ще му откъсна главата на тоя. Мизерник!

Митко се навежда към бабата и прошепва нещо в ухото като кима към Борис. Стойка също му кима издайнически.

Телефонът на Борис отново звъни. Той го вдига изнервен. През това време другите го гледат жадно.

Борис: Как няма да ти затворя телефона, бе? Каж ми как? Да съм ти помогнал?! Какво? Да съм звънял на Николай?! Ей – пишлеме с пишлеме.

Чуй ме! Ти ще си звъниш. Аз ти поверих сделката, а ти се издъни. Хайде звънни му сега на Николай и виж какво можете да направите.

Борис затваря телефона нервно.

Стойка (*към Борис*): Ама как се подредихме? А? Сега какво ще правим затворени тук? Аз цял ден на пазар и сега още трябва да стоя права. Не ми издържат вече кокалите на такова натоварване...

Петко вдига поглед към Стойка.

Петко (*небрежно*): Тогава що не вземеш да седнеш?

Борис: Виж го тоя как говори! Стойка е това... Възрастна жена... Ние като бяхме малки също не се отнасяхме с уважение към възрастните ама чак пък толкова...

Димитър: Такива са те. (*С пренебрежение*) Това – младото поколение съвсем са му отпуснали краищата.

Петко: Че кво ми има? Поне не се правя на надут.

Всички изпадат в неловко мълчание.

След малко Стойка се обажда.

Стойка (*оплаква се*): Едно дете да имаш и товече не иска да те вижда. Боже, боже. Накъде отива тоя свят? Накъде? Като малко толкова грижа хвърляш по него – само му угаждаш, търчиш подир него. Само то съществува за теб. Само на него му обръщаш внимание. А като остарееш и настъпи време да си смените ролите... И ти трябва някой да ти помага... И да идва да те вижда. Да си говорите. Да общуваш с някой защото приятелите ти един по един отиват на оня свят... А ти само си още жив и се чудиш с кой две думи да си кажеш. И него все го няма. Дойде веднъж в месеца, потупа ме по рамото, извиква ми в ухото, мисли си, че недочувам, но ме бърка с тъщата мръсникът: “Как си майко? Как си? Крепиш ли се още?” Тъкмо започнеш да му говориш и той... Той вземе, че си тръгне. Работа имал. Работа, моля ти се... Ами че какъв син е това, питам? Какъв син е това?

Борис (*отегчено*): Е, хайде стига и ти с твоя син, бе Стойке. Синът, та синът. Деца. Отделят се от теб и после не щат и да те погледнат. Това е положението. Всеки си гледа работата и не го интересува кой е от другата страна.

Стойка сконфузено млъква.

Митко: Не съм съгласен. Ако ги възпитаеш като хората... Проблемът на повечето родители е, че не могат да си възпитат децата. Това е трудно. Много трудно.

Борис: Хайде, хайде. Не го осуквай толкова, че и твоите не са цвете за мирисане. Нали всеки ден ги гледам.

Митко: Каж ми кой тийнейджър не създава ядове, бе, Борисе. Кой? Все ще направят нещо да те ядосат. Такава им е възрастта. Какво да ги правиш? Деца са...

Борис: Е то бива, бива ама чак пък толкова. Те твоите само те чакат да излезеш и веднага. Хайде на купона. То не може винаги купони, бе братче.

Поне си стой повече вкъщи, че да ги наглеждаш. Или наеми някоя жена да ги гледа. Ще ти съборят апартамента някой ден. Нямах си представа какво се чува. Като земетресение...

Митко: С моята заплата само ми това ми трябва – да наемам жена. Не можем да си го позволим. Някои имаме по-малко пари, Борисе. И колкото и да се скъсваме от бачкане парите все не стигат. Няма луксове. Само борба за оцеляване.

Борис: Това да беше казал, бе човек. Още утре ти наемам една жена да ти гледа децата – да не ми късат и те нервите.

Митко го поглежда осъдително.

Стойка прошепва на Митко.

Стойка: Е това вече на нищо не прилича. Да ти говори така...

Митко (към Борис): Ти пък! Няма нужда. Ще поговоря с тях и ще оправим нещата. Няма да те тормозят повече. Обещавам!

Борис: Все обещавааш. Ще те видим и тоя път.

Телефонът на Борис извънхва още докато той говори. Той го вдига с дясната си ръка към ухото и вдига чак след като завършва изречението.

Борис: Здравей Ники. Какво? Какво направихте? Да! Тоя балама. Защо ли го направих съдружник. Уж все работи, пък сега така е оплел конците. Да обърка документите... Какво? На всеки се случвало? А-а-а-а! Не си прав Ники. На мен никога, ама никога не ми се е случвало! Да – никога! Не няма да звъня. И на теб ли ще трябва да повтарям. Който си е създал проблемите, сам да си ги оправя. Поне да се опита. Опит! Няма вечно аз да му дишам зад врата. Нали утре ще ми се наложи да пътувам донякъде. И тогава какво? Той да срине всичко за няколко дни? Или да си хващам обратния полет, че да помагам. Да, да! Ще се оправи. Да не го обиждам така? Че на него май малко са му се карали и са го обиждали, бе Ники. Затова все има голямо самочувствие и не мисли като върши работа. Гледай го какъв е... Смотльо. Хайде. Хайде. Да-а-а-а-а. Чао. Ще се оправи. Довери ми се! Не се притеснявай. Знаем как да се оправяем с хората си.

Борис затваря телефона. Мърмори.

Борис: Ти пък какво го защитавааш. Не го ли виждаш какъв мърльо е? Всеки само се опитва да ти дава акъл...

През това време Стойка и Митко са се разговорили.

Митко: Свестни са, свестни са. Какво от това, че от време на време вдигат малко шум. Нали затова са на тези години? Сега ако не вдигат шум кога да вдигат. Да се откопунясват, че след това? Борба ги чака след това, борба. Само след няколко години ще ги тресне животът на земята и ще се видят в чудо. Затова сега да си отживеят...

Стойка: Само да им кажеш наистина малко по-лекичко с тия купони. Не е много приятно да им слушаш сеира. А аз отгоре най-добре чувам.

Петко (*Още стои в дъното, но наблюдава внимателно всички*): Че ти по цял ден и по цяла нощ само това правиш. Слухтиш... Подслушваш... Как да не ги чуеш?

Всички се правят, че не го чуват.

Борис: Митко, и аз нямам нищо против децата ти. Само като се прибера някоя вечер в големия празен апартамент. И главата ми една такава... От сутринта я блъскаш ли блъскаш с различни задачи и проблеми. И те като ми надули тази музика. Нито да си легнеш, нито нищо. Няколко пъти слизах да им правя забележки... Млъкнат замалко и после пак се започва. Край няма.

Митко: Ще им кажа и аз. Пак ще има кажа. Но деца са – какво да ги правиш. Не мога просто да ги набия...

Борис: Кой ти говори за бой? Обясни им... Като на хора им обясни.

Стойка: Едно време как ги щяпахме... Направи нещо и директно надигаш ръка. Където го уцелиш... Сега така сте ги разнежили. Страхувате се с пръст да ги пипнете. И така не бива. Твърдост трябва да има. Няма ли твърдост няма и дисциплина.

Митко: Каква дисциплина, бе? Това да не ти е войска? Деца – обич им трябва, а не шамари.

Борис: А, бе има някаква истина. И мен не са ме щадели като малък.

Спомням си един път като бях замерял минувачите с кестени. Хахахаха. И накрая един в десетката го уцелих. и той да вземе да ме хване и право при баща ми. А той директно – шамарите.

Митко: Но нейният син избяга, нали?

Борис: Ти не говори много, че не знаеш какво ще стане с твоите деца. Виж ме – на. Аз уж и деца имах, и жена... А сега какво? Напуснаха ме и сега сам... Да не мислиш, че ми е лесно? Прибирам се в празният апартамент – нито един гък не се чува, апартаментът мълчи. Само моите стъпки. Нищо няма. Само празнота. Виждам ги веднъж на седмица. И защо стана всичко? Не съм се прибирал почти... Децата не значели нищо за мен. Ей-й. Само за пари съм мислел. Че за кой са тези пари, бе? За кой ако не за децата... Да им оставиш нещо. И всички удобства, с които разполагаш... Всички удобства, които съм ти дал... Откъде си мислиш, че идват? Откъде? Ей така от небето. А ти харесват удобствата. Не са слаба ръка... От работа – ето откъде. Никой в тоя живот не се опитва да те разбере. Всеки гледа само себе си.

Митко: Е – ти поне не мислиш всеки месец как да си платиш парното, тока, че да останат и за децата, за учебници. Трудно е сам човек с моята заплата да гледа две деца... Трудно е Борисе. Сега и на втора работа трябва да се хващам, че тия отгоре така ни изтъниха заплатите. Не знам...

Петко се оригва и вади пакет Мелник.

Петко: Аз съм си доволен. На кеф съм. Не знам кво ви става на всичките, че все имате проблеми. Някой иска ли цигара?

Митко: Какво прави тоя? Да не си посмял да запалиш!

Стойка: Никакво възпитание няма в този младеж.

Петко не им обръща никакво внимание. Вади една цигара. Слага я в устата си. Изважда и запалка. Тъкмо се готви да запали цигарата, когато Стойка се, навежда бързо и издърпва цигарата от устата му.

Петко гледа някъде в нищото. Въздъхва.

Петко (спокойно): Вие бабичките сте ми много чудни. Ходите бавно, изнемощели от старостта си. Едвам се крепите. В това няма нищо чудно. А стане ли въпрос за нещо друго - влезете ли в някой рейс и веднага започвате да търчите да си намерите място. Метаморфоза! Като блъските всички наоколо. И горко му на оня, който не ви отстъпи място. Можете да го подлудите.

Отново изважда една цигара. Стойка отново я дърпа от ръката му, скъсва я и я хвърля на пода.

Борис (върти се изнервено на едно място): Какво става тука, бе? Защо не тръгва тоя асансьор. Има ли някакъв номер за аварийни случаи?

Митко поглежда втренчено в някаква бяла лепенка на стената и издиктува бавно някакъв телефонен номер. Борис е извадил телефона си и набира номера.

Борис : Добър ден! Ние се намираме на улица Бобова долина номер петнайсет. Вход Б. Заседнахме преди малко минути. Ще можете ли да направите нещо? Да вход Б. По принцип май има редовно проблеми с асансьора? Знаете? Не знаех. Съжалявам. Досега не бях засядал. В момента хората ви са заети? Час? Какво е това? Не може ли малко по-бързо? Тук също има много заети хора. Не може? Просто нямате свободен екип? Да знаете, че ще подам оплакване... Какво? Това си е моя работа? Е - не мислих наистина да подавам оплакване, но сега вече ме накарахте. Добре тогава. Чакаме ви.

Борис Минков затваря телефона си.

Стойка: Какво става?

Петко (обажда се саркастично): Не чу ли? Ще ни извадят след час.

Митко: Не трябваше така да се заяждаш с тях. Кой знае как си ги ядосал.

Сега нищо чудно да ни оставят да почакаме.

Борис: Само да посмеят. Те какво си мислят? Аз имам връзки! Само да си го позволят...Цял час. Ужас.

Телефонът отново звъни.

Борис: Какво? Браво. Браво. Най-накрая някаква добра новина. Намери го, така ли? Сега ще се виждаш с него. Добре. Добре. И му се извини още веднъж. Хайде да не се повтаря повече. Отговорност! Научи се. Аз ли? Какво правя? Не питай! Заседнах в асансьора във входа си. Сега чакам да дойдат някакви техници...Добре. Отивай, отивай.

Затваря доволен телефона. Оглежда се наоколо.

Борис: Имаме един час... Какво ще правим? Доста време е... Цял час, мамка му.

От дъното се надига Петко.

Петко: Все ще мине някак. Не се тревожи.

Всички сядат на пода. Петко изважда отново пакета с цигарите. Този път никой не се съпротивлява.

Митко: Дай една насам. От две години не съм хващала цигара в ръката си. Даже не съм ги поглеждал. Ама сега нещо много се изнервих.

Петко му подава цигарата.

Стойка също се обръща към Петко.

Стойка: Преди и аз пуших ама пусти лекари дето само ти забраняват. (*иронично*). Не прави това, не прави онова. Не яж това, не яж онова. Че то къде остана удоволствието бе. Дали не е по-добре да си умреш ей така, както си искаш вместо да се насилваш да живееш? И без това всички почнаха да умират. Дай една!

Борис: Хайде стига с черните приказки. Не ми се слушат такива работи.

Остава само такива приказки да си говорим и ще ни се сторят пет часа, а не час.

Всички млъкват. По време на мълчанието Борис с поглед пита Петко дали може да си вземе една цигара. Петко му подава пакета.

Всички мълчаливо пушат.

Митко (смее се *леко истерично*): Ха-ха-ха. В интересна ситуация сме попаднали, няма що. Затворени. Няма накъде да мърдаме. Даже и място много няма тука. Ха-ха-ха.

Петко: И кво му е интересното. Ще си стоим тук като затворници докато не оправят шибания асансьор. Ще ги чакаме, те ще се появят най-накрая. Ще ги попусваме малко за забавянето. Те също ще ни попусват. После асансьорът ще тръгне и всеки от нас ще продължи вечерта си както обикновено.

Стойка: Мда-а-а-а. Аз щях да гледам (казва името на някакъв латиноамерикански сериал). В този епизод тъкмо...

Митко поклаща неодобрително главата си. Прекъсва Стойка.

Митко: Пак някакви бабешки сериали. Защо ги гледаш тези простотии, бе Стойке? Не разбирам! Каж ми само защо? То нищо не се случва в тия сериали. Все едно гледаш едно и също нещо в стотици епизоди.

Стойка: Ех, момче. Нищо не разбираш... Нищо... Като одъртееш и ти ще видиш какъв им е чарът на сериалите. Ше видиш. Като поживееш още двайсет години и се пенсионираш това ти остава едно от малкото забавления. Да гледаш телевизия.

Борис: Сега пък за сериали ли ще си говорим. Спрете се малко. Въобще не искам да ги слушам тия приказки. Сериалите са пълна простотия.

Митко (*кима одобрително*): Нали и аз това казвам...

Стойка: Вие пък. Ще видите. Ще видите. Всеки остарява. Досега не съм чувала случай някой да се е подмладил...

Митко: Аз пък щях да се върна и да вечерям с децата. Те сигурно ме чакат. И се чудят какво ли правя. Защо не се прибирам.

Изважда от джоба голям мобилен телефон. Набира някакъв телефон.

Митко: Ало. Да аз съм. Асансьорът се развали. Кой асансьор? Да! Нашият. Кой? След около час. Не ме чакайте. А? И вие не сте си вкъщи? Добре! И по-скоро да се прибирате, чуваш ли? Кажу и на брат ти. Трябва да поговорим за нещо... Тук е Борис. Той ми каза някакви работи. Добре. Чао засега. И се прибирайте по-рано!

Докато говори всички са млъкнали и го слушат. След като затваря телефона Борис се придвижва в средата на асансьора.

Борис: Вижте така просто не може да продължава. Дайте да вземем да правим нещо.

Митко: И какво да вземем да правим. Да играем на някоя детска игра? Или всеки да разкаже по една история.

Стойка: Каква хубава идея. Аз...

Борис става от мястото си и прекъсва Стойка.

Борис (*иронично*): Каква хубава идея... Съмнявам се, че имаме нещо толкова интересно за разправяне, че да се торМОЗИМ със скучните си истории. Да не се убиваме от скука.

Петко: Аз не искам да слушам историите ви... В никакъв случай. Сигурно ще са ултра тъпи.

Митко: Тебе пък кой те пита?

Петко: Аз сам си се питам. И сам си отговарям. Виж, че нямам подходяща компания. Ако имаше някой приятел под ръка хич нямаше и да си продумам с вас.

Стойка: Онзи ден станах рано сутринта и...

Борис я прекъсва набързо.

Борис: Моля ти се спри. Нека да си го спестим. Не може ли само да седим и да си говорим. Така е по-добре. Какво ще седим и ще слушаме някакви истории. Глупаво.

Митко: Тогава кажи някаква по-добра идея. Като си толкова умен.

Петко запалва поредната цигара.

Петко: Аз мога само да си пуша и да ви наблюдавам. Това ми е достатъчно. Мерси.

Всички се умълчават за един момент. Борис отново сяда на земята. Взима от Петко още една цигара. Петко услужливо му я запалва.

Борис: Затворени в толкова тясно пространство. Това направо е непоносимо. Като малък имах клаустрофобия. Ами ако вземе да се повтори. Направо ще откача, не знам. Как ще се бавят толкова тия хора, бе?

Стойка: Е сега! Стига и ти. Чак пък толкова фатално...

Петко: Аз пък не обичам да стоя на едно място с хора, които не ми харесват. И какво да правя? Да взема да се гръмна? Все ще преживея компанията ви някакси...

Отново настъпва умълчаване.

По време на мълчанието Стойка започва да рови по торбите си. Те са на земята до нея.

Стойка: Извинявайте, но съм нещо гладна. Не съм яла от сутринта. Рано тръгтнах на пазар. Цял ден обикалям. По едно време се чудех дали да си взема едно кебапче. Знаете ли от колко време не съм си купувала кебапче? То направо не си спомням от кога. Но като се поразмислих и се отказах... Кой знае какво слагат в каймата. Направо ме е гнус да си помисля.

Петко: Аз съм чувал доста различни неща.

Стойка: Ще те помоля да ми ги спестиш. И без това не ни е приятно, че сме затворени...

Митко: И аз съм гладен.

Стойка изважда хляба. Отчупва си парче и го подава на Митко. Хлябът обикаля всички и всеки си отчупва по едно парче. Всички започват да дъвчат. за момент пак настъпва мълчание.

Борис: Поне има какво да сложим в коремите си. Не е като да останем гладни. Трябва да гледаме оптимистично на нещата. Затворени сме за известно време тука против желанието ни. Не можем да променим това. Нека се опитаме да извлечем някаква полза от престоя ни тук. Отколко време не сме се виждали.

Петко (*промърморва*): На мен ми се ще изобщо да не ви бях виждал...

Борис: Ето това желание ни свързва...

Митко: (*промърморва на себе си*): Тебе пък всички те познаваме...

Стойка: Добре го каза Борисчо. Но аз си ви познавам всичките, бе. Ей, пиленца. Вие под очите ми израстнахте. Виждала съм ви като бебета, като ученици, като юноши... Гледала съм ви как играете футбол пред блока и как отивате на училище.

Б.М: Добре, де бабо Стойке. Няма съмнение.

Изнадат отново в мълчание.

Стойка: Днес ходих на пазар. Станах рано сутринта – едно слънце беше изгряло. То изобщо тази зима много топла нещо... Облякох се набързо и ей ме на – веднага в рейса. Добре, че имам пенсионерска карта, че то много скъпо. Не знам хората как си купуват билети. Изобщо не знам... Седемдесет стотинки билетчето... Боже-е-е-е какво доживях да видя. Билетът за трамвай преди струваше ЧЕТИРИ стотинки. Вие си правете сметката. Четири стотинки. То сега всичко толкова скъпо. Какво да прави човек. Пък ние пенсионерите сме най за окайване. С мизерните пенсийки. А то да не е само едно. И ток и вода и парно. Направо да се чуди човек какво да си плати най-напред. Слезнах на женския пазар, че там по-евтино. Ама хлябът навсякъде струва, скъпо струва. Петдесет-шейсет стотинки.

ПРЕДИ какво беше... Да се пита човек как я докараха държавата до това доредже. Хлябът направо без пари го даваха. Че някои и прасетата с хляб си хранеха, защото им излизаше по-изгодно. Всичко беше толкова евтино тогава. Толкова евтино... А сега то нищо не можеш да си купиш. Тогава с двеста лева заплата човек си живееше царски. Сега е друго. Сега е съвсем друго. Държавата я разграбиха. Без пари останахме. От Държавата нищо не

остана и от ТКЗС-то и от държавната собственост. Нищо. Всичко се изпари някъде. Всичко-о-о.

Вестникът-три стотинки. Киното – двацет. Искахте капитализъм –ето ви капитализъм. Ама мошенически е тоя ваш капитализъм. Не случайно преди ни пазеха от капитализма. Лош е той. И какво ще ви помогне тая Европа дето съвсем е дигнала ръце от нас. Кой ще помогне на днешните пенсионери? Жаждата за живот? Че казаха – след десет години нещата са щели да се нормализират? Какво – мен сега държавата ми казва, че ще се оправят нещата толкова скоро? Че нали щеше да стане като у Европата скоро, толкова скоро. А ей го на – стана тя каквато стана. Всичко се развали. Преди беше толкова хубаво, а сега е толкова лошо.

Митко: Какви ги приказваш сега пък ти? Омръзна ми да слушам всякакви малоумщини. ТОГАВА било хубаво. ТОГАВА едипакво си. ТОГАВА едищо си. Че аз кога съм се родил, бе. И аз съм се родил тогава. Не си ли спомняш? Не разбирам аз какво толкова сте му харесвали... То наистина имаше хубави неща. НЕ отричам. То толкова пари бяха вложени в културата. Къде е сега това? Няма го. Изчезна. Ама тогава можеха да си направят каквото си искат с теб, гадовете. На мен баща ми беше дисидент. И си мизерстваше старецът, какво да прави. Добре, че не го очистиха. Бил фашист, бил предател на държавата. На каква държава, бе. На комунистическата? Черен ни направиха живота. Черен. Червените си правиха каквото си искат. Никой неможеше и с пръст да ги бутне... Взимаха земята на хората за да си правят с нея каквото поискат. Не можело да има частна собственост...Глупости на търкалета.

Стойка: Те за добро го правиха.

Митко: Ама виж накрая какво направиха. С години мизерия оставиха тея говеда след себе си. С години...

Стойка: Не я оставиха те.

Митко: Признай си!

Стойка: Няма какво да признавам. Който и да питаш по-възрастен ще ти каже колко хубаво беше тогава. Не може толкова много хора да грешат. Гледай сега всички каква носталгия по ония времена ги е налегнала. Сега все не могат да си стъпят на краката.

Митко: Те не могат защото осъдиха държавата на икономическа смърт!

Борис.: Е успокойте се малко, де.

Стойка се надига леко.

Стойка: Аз? Да се успокоявам? От какво да се успокоявам, бе Борисчо? От какво? Каж ми? Че едва връзвам двата края ли? И че постоянно ги усещам как се изплъзват от ръцете ми. А аз все се опитвам да изживея това, което ми е останало? Не! Ако не се беше случила тази катастрофа през 89-та? Как щяхме да си живеем сега?... Да можехте да видите... Ама не. Никой не иска да признае вече истината. Всички само говорят колко хубаво нещо е демокрацията пък не знаят и те какво приказват. Да не беше паднал комунизмът!

Митко.: Ти пък сега... Разбира се, че трябваше да падне. Ти какво си мислиш? Че ние сме го избирали ли? Ние нищо не сме избирали да се случи. Времето му беше дошло. Срокът му на годност беше изтекъл. Падна най-накрая. Но всичко вече беше започнало. Нещата оттогава тръгнаха на зле. Всичко червените го започнаха. Те прехвърлиха топката на следващите. Преходът е опит да се почисти одрисканото от комунягите. Това е преходът. А вие – дъртите? Вие сте слепи за да не ги видите какво правят. То тогава и кой ви е казал какво върши. Всичко беше тайна, засекретено. Подбираха си какво да казват на хората. То за Чернобил не ни казаха, пък за своите си грешки разчитате, че ще кажат нещо... *(иронично)* А вие? Тогава това беше едипак си, толкова евтино, толкова хубаво само това си знаете. Че нали миналото и настоящето са свързани. Те тогава това са го направили. Зарочнали са с разоряването. Нали сега и по вестниците писаха... Живков взимал фантастични хонорари. Милионер бил човекът, разбираш ли? Соцмилионер... И той тогава и те сега са едни и същи... Да хванеш да ги застреляш. Грабители...

Стойка: Как смееш, бе Митко? Как смееш? Човекът тогава толкова добро ни е сторил. Толкова пътища направиха по времето на комунизма. Дето сега никой не ги оправя и те се развалят. Толкова нещо се построи тогава. Преди бяхме селяни. Когато дойде комунизмът станахме граждани, Митко, граждани. Толкова труд хвърлен на вятъра. Сега всичко е оставено на произвола на съдбата. А бяхме толкова напред... *(разпалено)* Най-големите износители на електричество на Балканския полуостров. А сега? Къде сме сега? Сега сме никой... Сега се отказваме от АЕЦ-а. Преди си гледахме интересите.

Петко: А, бе вие само за простотии спорите.

Борис: А-а-а-а. Тук не съм съгласен. Това е най-важното събитие в съвременната ни история. Не можеш така да го зачеркваш. Историята е важно нещо... Не може така да загърбваш близкото си минало. Ти произтичаш от него.

Петко: Сори пич, ама аз от соца нищо не помня. Вари ме печи ме – нищо. Малък съм бил. Не помня. Какво тогава трябва да се интересувам от цялата работа?...

Борис.: Че ти телевизия не гледаш ли? Книги не четеш ли? Нищо ли не знаеш за соца. Прехода. Че ти си това поколение, което е израстнало в прехода? Прехода започва със свършването на соца!

Петко: Е не. Не гледам телевизия. Само простотии...

Митко.: Ти си израстнал в Българският преход. Не можеш да не се съгласиш.

Петко: Израстнал, порастнал. И сега какво? Да тръгна и аз да се карам заедно с вас ли. Е, да – спомням си, че по едно време със заплатата на татко можеше да си купим двайсет хляба. После поскачахме малко. Но това е бита карта. Край. Свършена работа.

Стойка: Какъв неверник? Боже! Какъв неверник! Сега нищо не правят. По цял ден стоят на компютри, отрано започват да пият. Преди поне някаква работа ги караха да свършат от време на време. Като им наредят да отидат на бригада и поне си размърдат задниците да отидат някъде. Няма възможност да се измъкнеш и отиваш, правиш каквото ти кажат и помагаш на държавата с каквото можеш.

Митко: Да. Само, че не беше толкова добре. Караха ни да ходим... Все едно толкова ти се работи. Но пък не беше и чак толкова зле, признавам.

Петко: На никаква държава не искам да помагам! Обичам родината, мразя държавата!

Петко стои прав в дъното. Запалва си цигара и сядна на пода.

Борис: Млади хора – не се интересуват от нищо съществено.

Митко: Все някой ден ще му се върне мозъка в главата.

Стойка: Нима не разбирате... Първа в Балканите...

Митко: Разбрахме. Разбрахме Стойке... Първа по това, втора по онова и трета по незнам какво си. Мен това не ме касае.

Стойка отново става от пода и започва да говори разпалено.

Стойка: Нека! Нека нищо не те касае! Не можеш да изтриеш тези години от живота ми. Никой не може. Толкова е хубаво, че добрите спомени завинаги стоят в съзнанието на човек и никой не може да му ги отнеме. Аз си знам какво беше тогава. Вие никога няма да живеете толкова хубаво. Тогава и хората бяха много по-щастливи и... Всичко беше по-добро. Нямахте толкова престъпност и низост у всички... Нямахте...

Борис я прекъсва.

Борис: Е стига, де. Чак пък толкова хубаво... Не говори глупости. Миналото винаги изглежда по-хубаво. Пак добре, че си мислите, че всичко е било толкова прекрасно. Но винаги, във всяко време има доволни и недоволни.

Стойка: Недоволните тогава бяха малко.

Митко: А, бе хич не бяхме малко, но ни запушваха устите. Като те натиснат отгоре и щеш – не щеш си траеш. Какво да правиш? Нали тогава всичко зависеше отгоре. Веднага те уволняват и оставаш на улицата.

Стойка: Все едно сега по икономически причини не остават толкова хора на улицата. Ти знаеш ли, че една приятелка. Тя навремето беше научна работничка. Голям мозък – голямо нещо. И сега рови по кофите. Какво да прави жената? Нейната пенсийка пък – съвсем нищожна... Моята е цяло състояние пред нейната. И всичко заради желанието за демокрация, капитализъм. И какво? Харесва ли ти какво се получи? Искахте капитализъм – ето ви го. Дивият капитализъм...

Митко: То нищо не се получи щото твойте пак ни управляваха. Освен това и всякакви други мошеници се докопаха до властта и започнаха да съсипват страната.

Стойка: Тук поне да сме на едно мнение.

Борис: Аз лично не мога да разбера какви са ви възраженията. Какво толкова лошо се е случило след 89-та. Вярно – не беше леко. Но нали страната беше пред фалит. Не можеш за два дни да я вдигнеш на крака... Не можеш и за няколко години да го направиш... Е, не е като да нямаше грешки... Но кой е безгрешен?

Стойка: Страната изобщо не беше пред фалит. Тя си просперираше. и тогава дойде 89-та. Тогава настъпи краят на доброто и дойде лошото...

Борис.: Добро? Няма добро и няма лошо има едно. Сега. Това е. Точка. В такива времена трябваше да живеем – междинни. Поне им се вижда краят.

Стойка: Сега ли? Сега още е зле...

Митко: Сега е повече от зле. Тия и преди знаеха само едно да правят и сега същото. Грабят ли грабят. Денонощно си пълнят джобовете. Гледаш ги само по телевизията. Напълнили търбусите и ядат и пият. Бандити всякакви... А какво има в търбусите им? Една разграбена страна! Това има. Изчакаха добре да дойде моментът за грабене. Тогава излезнаха на сцената новите крадци и заместиха старите. Дойдоха като лешояди, защото държавата не беше добре и беше полумъртва. И те я оглозгаха безмилостно. А сега ми се правят на чиста вода ненапита... Наглост. Наглост и безочие. Срам нямат. Преди няколко години поне бяха на открито – виждаш ги, че са мутри и си имаш едно наум. Сега не можеш да познаеш кой кой е.

Борис: И ти да беше там и ти щеше да лапаш ако можеш. Политиката е борба на живот и смърт.

Митко: Аз ли? Никога! Никога! Аз винаги съм се борил само за оцеляването си.

Борис: То още отначало си е било ясно, че ще лапат бе, хора. Няма чист политик. Но не можете да си затворите очите и да не видите колко сме дръпнали оттогава. Хич не се правете, че не виждате. Вече сме европейци. Не разбирате ли значението на този факт. Европейци.

Митко: Кво? Сега съм европейец, който се чуди как да изучи децата си и да се оправи с всички финансови дефицити? Какво по-лошо от това? Преди поне като си бях само българин не ме беше толкова срам. И други българи са в същото положение – си казвах. И то си е така. Колко хора познавам, дето срещат същите проблеми като мен. За средностатистическия българин мизерстването се е превърнало в основна форма на съществуване. Сурова истина! А сега? Сега станахме “Европейци”. Влязохме при другите.

Набутахме се там. Сега като сме всички вътре в кюпа и можеш да се сравняваш с тях. Гледаш и се чудиш. Какво е там. Какви пари взимат за същата работа, която я вършиш и ти. Колко са доволни. Как никой не мисли за едното оцеляване... И когато си направиш сметката... Тогава става лошо. Защото преди само помежду си се мерихме. Ох. Ще взема. Ще взема най-накрая и аз да имигрирам. Да се махна от тази страна. За какво ми е? За какво? Само една мъка. Ето това е страната ми – едно бреме за гражданите си. Още като се родиш и се чудиш защо ти е отсъдено да живееш тук.

Борис: Прекалено много драматизираш. Прекалено. И ти Стойке. Не се е случило нищо фатално.

Стойка: Хайде да не се караме, бе Борисчо. Хайде да не се караме. Защо ги говориш тия работи. Защо премълчаваш истината. Истината, която всеки я видя откакто сме демократични.

Борис: Какво да премълчавам? Аз нищо не премълчавам.

Петко се размърдва в ъгъла. Усмивка се доволно.

Петко (*прошепва*): Гледай ги тия дъртаци. Още малко и ще се сбият.

Стойка: Защото и ти виждаш какво е сега и какво беше... Затова...

Борис (*прекъсва Стойка*): Виж какво Стойке. Аз хич и не искам да знам вече какво е било. Винаги е имало хора, които са били добре и хора, които са били зле. Какво само излишно да си напругам главата? Че нали и тогава е имало хора, които са били отгоре. И никой нищо не е могъл да им каже...

Нали?

Стойка: Имаше...Имаше... Ама те бяха различни Борисчо. Различни бяха, разбери. Измежду тях имаше истински комунисти...Не мислеха толкова за собствената си изгода, колкото за изгодата на народа. Затова и народът ги обичаше и всичко беше толкова добре тогава. А тия днес мислят само как да си напълнят джобовете.

Борис: За мен лично онези времена биха били лоши. Много лоши. Аз съм бизнесмен. Тогава нямаше да ме има. Нямаше да е възможно да съществувам. И какво? Щях да работя на някаква държавна позиция. Не са за мен тия работи... Нали познавам този-онзи от сегашните. Не си е работа даже да си отгоре. Само ядове...

Митко: Ядове, адове. Ядове много, но и пачките в джоба ти – налице.

Управлявай четири години и повече можеш да не работиш.

Борис: Пълни глупости. Не можеш да говориш така като нищо не знаеш за живота в политическите среди.

Митко: Аз? Нищо? Аз знам това, което е важно. Аз съм ограбеният. Те бъркат в моя джоб.

Борис: От тебе? Като си мислиш, че крадат защо на правиш нищо?. Колко пъти гласува през последните години?

Митко: В началото гласувах...Защото им вярвах. Но напоследък. Нито един път. Нито един.

Борис: Знаех си... Колко много са като тебе...Какво си мислиш? Че нещата ще се оправят като на теб не ти пука изобщо за тях?

Митко: Няма смисъл...Няма смисъл да гласува човек. Там са едни и същи. Гласуваш за да ги махнеш, да не ги гледаш повече. А то какво става... Идват други като тях. Защо да гласуваш?

Борис: Не знам какво да ти кажа...За пореден път просто нямам думи.

Стойка: Просто няма какво да му кажеш...

Митко: Всички са едни и същи! Нали за да гласуваш трябва да има за кой? Е в тази страна няма за кой да гласуваш...

Петко става за съвсем малък на крака.

Петко: Ей хора. Недейте така да беснеете. Нали уж се правехте на умни? Каква е тая злоба във вас? Къде ви отиде умът, с който се хвалихте? Къде?

Стойка: Ти там да мълчиш, бе. Наркоман с наркоман.

Петко: Аре стига, бе хора. Писна ми. Всеки ден наркоман та наркоман. Или боклук. Или не знам какво си. Ей това показва, че всички сте от соца.

Свикнали сте всички да са еднакви.

Борис: Оставете го тоя. Нека си седи там. И да слуша. Дано запомни нещо. Тогава може би ще разбере какво е българският преход!

Петко: Ще разбере... Ще разбере, че всички сте луди за връзване.

Стойка: Аз какво? Пак редовно си гласувам. И да не би да има полза от това? Полза никаква? Само по-лошо става... И по-лошо ще става. Поне млада да бях. Пак щях да намеря някакъв начин. Какъв шанс има една стара жена? Да плета чорапи и да ги продавам? Не, мерси! И аз ще започна да се ослушвам като дойдат избори.

Митко: В един вестник четох, че всичко тогава е било някакъв заговор...

Борис: Хахахахахахаха. Ще ме побъркаш, бе човек. Недей само и ФБР да намесваш в случая, че прекалено много смях ще ми дойде. Като е недоволен човек и става жертва на всякакви глупости... Скоро ще започнеш и в НЛЮ да вярваш. Световен заговор. Като тоя с евреите ли? Хахахахаха.

Митко (*към Стойка*): Остави го да се смее. То не беше цялата истина. Но поне частичка от нея...

Стойка: Наистина прекаляваш. Аз не вярвам във вестниците. Те само лъжат хората. Днес никой не ти казва истината.

Митко: Все едно и преди я казваха...

Борис(*присмехулно*): Всичко е възможно, нали. Дойдоха някакви малки зелени човечета. Те бяха там на кръглата маса... Докато се решаваше кой ще управлява България. И те направиха така, че нещата да не ни харесват. Зелените човечета са виновни.

Митко: Не обичам да се подиграват с мен. Изобщо не обичам! Престани с подигравките Борисе!

Петко: То кой ли обича?

Всички се обръщат към Петко и в един глас извикват.

Всички: Да мълчиш!

Петко (*леко разсърдено*): Добре, де. Няма да ви се бъркам в приказките. Ако щете се изколете един друг. Аз няма да гъкна...

Митко: Ра збира се, че е нямало зелени човечета, но е имало и чужди интереси. Да ни отслабят държавата. България е велика държава. Нали се сещаш преди каква велика държава сме били. Сещаш ли се?

Борис: Ти вече потвърждаваш всичките ми наблюдения. Имам един приятел в голямо издателство. И той същото ми вика. Бум. Истински бум в историческата литература. От няколко години. Не може да се удържи. Никой съвременен български писател не може да се противопостави на някоя книга

за прабългарите. Или за златния век... Никой... Българският бестселър е историческата книга, в която се говори за това колко велики сме били едно време. И какво от това? Какви сме сега? Сега сме зле... Почти всеки ще ти каже това като го попиташ как сме. А преди нали сме били голямата работа. Приятелят ми разказва какви опашки има по книжарниците, когато излиза някоя “важна” историческа книга за близкото или далечното минало. Интересно е какво ли би казал един психолог по въпроса. Дали това е някаква националистическа терапия. Сега сме зле, но нека да прочетем какви сме били някога. Това ще ни оправи самочувствието...

Митко става и се надвесва заплашително над Борис.

Митко: Вече съвсем прекаляваш Борисе! Съвсем! Признавам си. И аз обичам да чета историческа литература. Не разбирам какво лошо намираш в историческите книги. Нали сам каза преди малко, че знанието за миналото е важно? Нали? Не можеш да отречеш, че преди сме били голяма работа. Една от първите сили.

Борис: Аз не противореча на това.

Митко: Тогава какво?

Борис (*скептично*): Зависи с каква цел... ги четеш тези книги.

Самозалъгването е основната причина. Така смятам.

Митко: Няма лошо в това.

Б.М.: Няма нищо лошо. Но замисли се...Кога ли е имало такъв голям интерес към миналото? Никога. Сега съществуват наистина перфектните условия за това. Имаш едно мизерно настояще, от което искаш да избягаш. А защо искаш да избягаш? И сам не знаеш...

Митко: Историята е много важна съставка във формирането на съзнанието. Как можем да сме българи без да знаем какво са направили тези преди нас.

Б.М.: Съгласен съм. Тук съм съгласен. Но съвременният българин чете историческата книга само за да се гордее с историята си. Да се гордее със славното си минало за да забрави позорното настояще.

Митко млъква ядосан.

Стойка: Прекалено голямо значение отдавате на цялата работа с историческите книги. Защо да не се четат? Добре е нека да четат хората. Преди повече четяха. Но и какви писатели имахме само... Сега и писателите не струват... Затова четат исторически книги. Докато беше комунизъм българските писатели се продаваха в невероятни тиражи...

Митко: Политика... Имаха време да пишат. Сега не могат да напишат нищо защото няма кой да им дава пари и трябва да работят.

Борис: Да! Наливаха им пари на хората. Как да не работят?

Стойка: Борисчо, Борисчо...Ти прекалено много свързваш всичко с парите...

Прекалено...Преди парите не бяха толкова важно нещо. Хора бяхме първо. После си гледахме заплатите. Сега всеки тръгнал да гони парите. Това е част от трагедията. Капитализъм...

Борис: Пак тоя капитализъм. Ама яко са ви го вкоренили преди като нещо отвратително, нали? Ха-ха-ха.

Стойка: Смей се ти смей се. Ти не знаеш толкова добре, колкото аз каква е разликата да живееш в комунизъм и в капитализъм. Направо потресаваща... Защо дойдоха тези нови времена? Защо не си умрях млада?

Борис.: Хайде, хайде... Като настъпи някаква промяна човек трябва да свикне с нея. Аз така направих. Бях още студент през 89-та. Още бях малък – не виждах ясно нещата. Току-що бях завършил. Как да не види човек каква възможност му се отваря. Да започне нещо свое и да го развие. Да работи за себе си, а не за някой отгоре. Ей това е висшата форма на щастие според мен. Не можеш да живееш без да работиш. Просто трябва да си работодател на самия себе си... Започваш от нищото. Ей това е трудната работа. Започваш сам и малко по малко започваш да пробиваш нагоре, нагоре. Нещата се получават. Само, че дяволски бавно.

Митко: Хич не се и опитвай да ме убедиш, че и твойта е съвсем чиста. Човек не може да забогатее току така. Не може да си купи джип и още един апартамент над своя защото му липсвало пространство. Просто не може. Винаги ще се намери някакво петънце. Някакво леке, с което си се опетнил при придобиването на парите си. Няма друг начин. Това са мръсни пари. Мръсни!

Митко скъсява дистанцията пред Борис. Гледа го с ненавист.

Борис: Я не обиждай парите ми. Не знаеш са колко пот на челото съм си ги спечелил. Че сега да ми говориш такива врели-некипели.

Митко (*крещи*): Какво си направил за да забогатееш, бе мутра с мутра? Отколко време те гледам как се големееш ли големееш. Казвай! Казвай! Чие семейство си разбил? Кой си рекетирал? В коя групировка си се намърдал навремето? Къде си се забил като кърлеж? От чия кожа си смукал? Питам те! Отговори!

Борис се уплашва. Митко се е надвесил над него. Още малко и ще го набие. От дъното Петко се смее на караците се. Отново пуши цигара.

Междувременно е извадил от раницата си една голяма пластмасова бира и е започнал да я пие.

Митко: Казвай си...Казвай. Всичко си кажи да те видим какво представляваш. Аз се опитвам да оцелея някакси. И едвам-едвам смогвам. Нали я гледам и Стойка...И тя се мъчи... А тия като теб. Те са като тия отгоре. Мръсници.

Борис: Ти...Ти...Съвсем си обезумял...

Митко: Как да не обезумее човек като ви види на какво приличате.

Окрадохте всичко. И сега се правите, че нищо не се е случило.

Борис: Нека не се обвиняваме така напразно... Моля ти се...

Стойка (*кара им се*): Вие двамата веднага да престанете. Като деца сте си играли заедно, бе. Спомнете си. Аз се сещам как веднъж двамата ми звъняхте половин час на вратата и все се криехте някъде. Бързо. И човек

нямаше как да ви види. И накрая Стоянов от горния етаж като ви хвана... И като заведе всеки до неговите родители. После не смеехте даже да ме погледнете. Хлапетии с хлапетии.

Митко се отдръпва. За момент двамата си спомнят нещо и се усмихват.

Митко: Извинявай, Боби... Не исках да те обидя. Наистина се познаваме открай време. Просто не мога да си обясня. Как успя? Как успя да изкараш толкова успешно тези тежки години?

Борис: Лошо... Лошо. Защо си мислите, че пари могат да се спечелят само по долни начини. Все едно всички трябва да са бедни. Е... Някои успяват.

Митко: Но на каква цена.

Борис: Собственото си семейство. Това е най-голямата цена.

Митко: Така е. Платили си си за греховете.

Борис: Аре стига. Пак ли започна. Какви грехове, бе човек? Какви грехове имам?

Митко: Парите...

Стойка: Преди никой не трупаше!

Митко: А Живков?

Стойка: Остави го Живков. Той поне беше един. А сега са много... Сега са стотици...

Митко: Живи ни погребяха. Живи ти казвам. (*на Борис*) Виж я Стойка. Тя е пенсионерка. Цял живот е работила за да си почине накрая и да се порадва на старостта си. И какво? Сега ѝ ограбват старостта. Те я ограбват. Аз пък хем добра професия имам. А се чудя с какво да си храня децата, как да ги изуча добре, че да не изпаднат в същото положение като мен.

Борис (*замисля се*): Не. Наистина... Не ви е леко. Но това е една огромна промяна. Няма как да очакваш да е лека. Няма...

Стойка (*заканва се на Борис*): Ще видиш ти. И ти един ден ще остарееш и с теб ще правят каквото си поискат. И ще си казваш – ех преди какъв бях, какво правих, а сега...

Б.М.: Бъркаш бабо Стойке. Бъркаш. Аз се грижа за себе си. Няма да се оставя на една държавна пенсийка. Осигурявам се на няколко места.

Митко: Като имаш възможност да го правиш... На мен ще ми се случи това, дете Стойка го разправя...

Възцарява мълчание. Всеки се подпира на някаква стена. Петко продължава да седи и да си пие бирата.

Митко: А аз тогава така се радвах. Като дете се радвах... Ходих на протести. Стачкувах. Всичко си правих. Слушах ги докато говореха за промяната. Как ще оставим комунизма в миналото и ще тръгнем по пътя на демокрацията. Как отново ще бъдем една от първите страни. Как у нас ще стане като в Европа. Как ще отпадне държавната собственост. Как на всеки ще му се плаща колкото е заслужил. Толкова много говориха, а ние... Всички ние стояхме там и слушахме. Попивахме думите им като откровение. Знаехме, че е дошъл краят на една ера и сега ни е писано да настъпи нова. Тръгнахме и

подпалихме Партийния. Нали трябваше да го изгорим старото. И им вярвахме. Вярвахме им. А само след една-две години се видя какви са. Изверги. Мошеници. Комунисти навсякъде. С лопата да ги ринеш. Пак си бяха там отгоре. Бяха и сред нашите. Навсякъде. А как ще направиш промяната без да ги изритаеш... Как? Видя се после какво направиха. 97-ма. Новата революция. За втори път ги свалихме тогава. Комунистите. Със скачане ги победихме. Голям сеир беше. Спомням си онази студена вечер пред парламента. Натрупаната купчина с камъни. Събралият се народ. Негодници. Тези негодници ни бяха изиграли за пореден път. Аз също мяха камъни. Да. аз също вяха. Беше прекрасно да гледаш как тази ужасна сграда смееща се над народа си пред руския конник остава без прозорци. Как хората нахлуват в нея. Ей. Велико нещо беше.

Свалихме ги старите. Качихме ги новите. И пак се матирахме. От тия в Парламента няма добри. Ние сме добрите, дето страдаме само от издевателствата им.

Борис: И после вие си платихте Безредиците. Вие... Признавам... Този път имахте право. И на мен онези тогава най-много не ми харесваха.

Стойка: Онези-тези. Не разбирам само едно, Митко. Онези тогава не бяха комунисти. Не бяха истински комунист. Те бяха седесарски комунисти.

Митко: Да ги прокълне цяла България дано. Мир да не видят като умрат. В ада да се гърчат.

Борис: Много е трудно да строиш на гнила основа. Затова може би трябваше тогава всичко да рухне. За да почне наново.

Стойка: За да почне...Какво да почне. Че то пак си е същото. От 89-та само едно и също нещо чувам. Токът поскъпва. Водата поскъпва. Парното поскъпва. Нов данък за това – нов данък за онова. Токът, водата. От време на време някой се смили отгоре и рече: И пенсийката малко им вдигнете, да не са съвсем недоволни. Не им ща стотинките... Само се подиграват с малките хора... Нищо не ни оставиха.

Борис.: Стойке, Митко... Какво искате, бе? Някаква магическа пръчка? Не може да дойде някой, да щракне с пръст и всичко да стане като в Европа. Просто не може. Но никой не иска да го разбере. Всички се юрнали само да се оплакват. Изобщо вече не знам какво им става на тия хора. Какво им става? Понякога си мисля, че всички в тая страна са се побъркали... Изобщо не знам вече какво да мисля даже. Какви са тия вайкания и оплаквания. Все едно така ще се оправи нещо. Просто трябва малко търпение. Това трябва.

Митко: Я да не ми разправяш глупости. Всички само това казват всички...

Все това проклето търпение им е на устата. На мен ми омръзна. Колко години вече ще търпя? Колко? Тамън се пооправят нещата и пак нещо развалят. Ти им кажеш нещо напроотив и те започват да те обвиняват, че си бил нетърпелив. Че аз 89-та какво правя, бе? Търпя! Това правя.

Половин живот търпение. С едноседмично прекъсване през онази 97-ма. През другото време само си стискаш зъби да не ме изхвърлят от работа и

търпя ли търпя... Все чакам да стане нещо и то никога не става. Сега разправят някакви врели-некипели за Европата. Европа? Че то тук Европа ли е, бе. Никаква Европа не е тук. Тук е ужас. Ад.

Борис: Като ти е чак такъв ужас и ад емигрирай, бе, човек. Емигрирай. Защо трябва да се измъчваш. Не живеем вече в онази стара епоха. Всички врати навън са отворени. Тръгвай. какво чакаш. Там сигурно ще ти плащат по-добре.

Стойка: То колко хора заминаха оттогава...

Митко: Само това ми остава. Да си оставя децата сами. Че какво ще правят без мен. Ние никога не сме се отделяли един от друг. В трудни години живеем просто. Какво да се прави...Трябва да се държим близо един до друг...

Борис: Хем се оплакваш. Хем нищо не правиш. Може би ако заминеш в чужбина ще можеш да им прашаш пари и те тук ще си живеят по-добре...

Стойка: Че той Стоянчо това направи. От последния етаж. Остави жена си и децата. Отивам, вика, в Англия. Така и направи. Замина. И сега си им изпраща лирите и си живеят като хората. Какъв ремонт си направиха, да не ти разправам, че от двадесет години не си бяха пипали апартамента. И кола ще си купуват скоро...

Митко: А пък аз си мислех, че се е изнесъл...

Стойка: Не! Момчето просто си работи в Англия. Даже се чуди дали да се връща. Усладило му се там и не знае вече. Чуждото му е харесало...И нищо чудно...

Митко: То чуждото май е класи над нашето.

Борис: И хора като този тука искат да живеят в нормална страна. Започни първо да мислиш за страната си като за нормално място преди да говориш такива простотии. Защо трябва само да плюеш около себе си?

Митко: За да покажа, че ме има. Иначе никой не би забелязал присъствието ми...Аз съм малкия човек, бе мамка му.

Петко се размърдва замалко от ъгъла.

Петко: Тия идиоти още малко и ще се сбият. Дай им само да се карат. Друго не им трябва.

Борис.: Ти да не се обаждаш, бе боклук.

Петко: Ти кой ще наричаш боклук, бе. Лъскавелко.

Стойка: Не се обиждайте моля. Ние тука като културни хора говорим.

Петко: Бе не знам кво си мислите за културно. Хич и не искам да знам. Това ако ви е културата ще пасувам...

Митко: Ние си знаем. Е. Признавам, че малко се увлякохме в спора.

Петко: Вие сте кретени. Карате се за нещо дето вече го няма. За някакъв забравен и прашасал къс от времето. Вместо да се съберете заедно и да го погребете вие ще се заколите един друг за него. Забравете го, де. Толкоз ли е трудно да забравиш нещо. Изличете тоя шибан спомен от шибаните си глави.

Митко (скача към Петко, но Борис го хваща): Само да го докопам! Аз само да те спипам, бе. И той ще ме поучава какво да правя... Мен! Че аз толкова неща съм видял и изпатил в тоя живот, бе. Дрисльо с дрисльо. Ще ме поучава!?

Петко: Ще си говоря както си искам. Нали е демокрация. Ха-ха.ха. Свобода на словото, батка. Имам да ти кажа нещо. Имам едно предимство пред теб. За нищо не ме ебе. Пък теб те ебе за нещо, дете се случило преди сто години... Хайде успокой малко... Споко. Поеми си дълбоко въздух. Да...

Митко: Тоя се подиграва с нас. Той ни се присмива.

Петко: Как пък няма да ви се присмивам. Нали ви гледам какви сте жалки, бе? Вие сте олицетворението на всичко жалко в тоя свят. Теоретиците на прехода... Колко компетентни... Колко начетени... Знаете ли... Няма смисъл да ви казвам... Няма... Знаете ли колко много като вас съм чувал. Отляво и отдясно. Отвсякъде. Все комунизъм, все преход... Тия две думи все са ви на езика. На тия от вашето поколение. И моя старец вкъщи така вика.

(иронично) През 89-та година. Ах... през осемдесетидевета година падна една стена. Рухна една стена. А с нея се събори и целия предишен свят. Стената се събори върху нас. Ние паднахме в калта и започнаха да ни мачкат. Преди ни мачкаха поне по-тайно – а сега ни изкарват на площада и ни мачкат вкупом, докато ни се присмиват.

Смеят се и ни стъпкват под тежките си ботуши. Само кофти неща ни донесоха. Нечовешка инфлация, проблеми, мъки, разруха.

Знаете ли какво искам да му кажа? Знаете ли какво искам да кажа на всички ви? Ето това искам да ви кажа! Ето това!

Петко се обръща с гръб към тях и си сваля панталоните. Вижда се задникът му. После отново ги вдига.

Петко: Ей това. Ей това. Това мисля за всички тези измишльотини за комунизма и за Прехода. Комунизма е умрял. Умрял е отдавна. Аз съм бил все още съвсем малко дете. А все още се е пропил във всички хора. Всички са обсебени от него. Комунизъм, та комунизъм. А ти Стойке като толкова говориш за тоя комунизъм що не вземеш да се изселиш, а? Куба, Корея...Само теб те чакат. Отиди си там при комунизма. Нали там още не е умрял. Поживей малко и виж дали ще ти хареса отново да го преживееш. Хора просто хванете за гушата тъпите си обременяващи спомени и ги удушете. Или се удушете един друг. Като ви гледах преди малко май точно това щяхте да направите.

През това време другите го гледат с ужас. Борис все така държи Митко, а Митко се опитва да се отскубне от ръцете му.

Стойка: По-мирно младежо. Какви са тези думи?

Петко: Ти бабо не разбра ли, че тази дума също си отиде? Не разбра ли, че за мен всички тези призраци на миналото, дете са ви обсебили не значат нищо... Те са празни. Празна картинка от един празен, липсващ вече свят.

Митко (Борис.): Пусни ме. Пусни ме. Ще го смеля. Ей такива най-много ги ненавиждам. Такива директно да ги набиеш.

Б.М.: Така няма да му вкараш мозък в главата. Остави го! На никой не е нужно това, което искаш да направиш. На никой.

Митко: Ти само ме пусни и ще видиш на кой е нужно.

Стойка: Я вземи да го пуснеш.

Петко: Пусни го ако искаш. Нека само се пробва. Сигурно не е извършвал никаква физическа дейност от времето, когато е мятал павета по Парламента. Пусни го само да ми дойде...

Митко (*вика*): Ще те убия. ще видиш как съм хвърлял павета.

Петко: Ти си някакъв призрак от миналото. Всички сте някакви призрази от шибаното миналото. Ама аз не съм малкия пиклив Каспър. Аз съм месо и плът.

Борис: Хайде всички да се успокоим за малко. И без това не сме в особено приятно положение. Не виждам защо трябва само да го усложняваме.

Петко: Пусни го. Пусни го. Знам ги такива като него. Само седят и мислят колко са прецакани. Такива най-много ги обичам.

Митко (*изкрещява*): Пусни ме-е-е-е-е!

Стойка: Дръж го! Дръж го, че....Лошо...

Борис (*опитва се да надвика всички*): Стига-а-а-а-а-а! Стига! Успокойте се малко. Защо са тия истерии? Ще се избиее тука.

Митко: Да ми се извини. Да се извини на всички!

Петко: Сори. Извинявай. Извинявайте и вие тъпи хора, че ви натежах с присъствието си. Продължавайте...Правете каквото си искате. Аз ще си стоя тука и ще се правя, че не ви обръщам внимание. Честно.

Митко: Не е... Не е достатъчно.

Стойка: На теб пък все не ти е достатъчно!

Митко: Да признае миналото. Да го признае...Няма да ми заличат спомените. Всичките тези млади. Няма да ми ги заличат. Всички мъки и мизерствания и сега да казват, че няма значение...Всички провали и възторзи – без значение. Всички тези дълги години да бъдат изхвърлени на боклука. Така ли? Да бръкна в главата си! Да извадя спомените и да ги смачкам с ръка. Това ли искаш, бе боклук? Това ли искаш?

Петко: А, бе може и на психиатър да вземеш да отидеш като си толкова обременен.

Митко: Разбира се, че ще съм обременен, бе нагло копеленце! Ти не знаеш какво беше да живееш в тези времена. Ти не осъзнаваш и сега колко е кофти. Пък да ти обяснявам някакви работи...Няма смисъл...Няма никакъв смисъл. Ти не си видял другото. Ние всички сме го видели.

Петко: Знаеш ли какво? Не ми пука за твоето друго. Аз си знам какво е около мен. Но ти не знаеш защото постоянно го сравняваш с чуждото и с това другото, с миналото. Аз живея в един свят. А ти живееш в няколко...Това е супер тъпо. сигурно затова толкова се дразниш, но не го осъзнаваш. И тези

като теб като се съберат и постоянно си припомнят за миналото. И все спорят. Добро ли било? Зло ли? Добро. Зло. Светло. Тъмно. Това няма никакво значение. Това са болни бръцоловения на хора от друго време.

Митко: Ти не знаеш какво е в главата ти да стои въпросът: “Какво стана? Как се случи така? Защо всичко се прецака?” И да се опитваш с години да разрешиш тези въпроси. А вместо да откриваш отговорите да откриваш само нови и нови въпроси. И след известно време да си запълнил цялото пространство в главата си само с такива въпроси. Направо да няма място за повече. Нищо не знаеш...

Петко: Как да не знам? Престани да се питаш.

Митко: Няма такава възможност. Въртиш се в кръг. Само това ти остава.

Петко: Винаги някъде има една малка шибана вратичка, която не забелязваш.

Митко: Няма. Малко ли съм я търсил. Няма изход...

Петко: Май никой няма да убеди другият...Всеки си живее в своето време...

Митко: Всеки в своето...

Петко: Сори тогава още веднъж. Аз си сядам тука (*сяда на пода*) и си ви оставям да си говорите квото си щете. Ще си пия бирата... А вие си викайте... *Всички се умиряват. Б.М. пуска Митко внимателно. Последният нищо не прави.*

Петко отпива от бирата и после се оризва шумно.

Стойка (*смутено*): Може да сме малко по-тихи. Че и съседите ще вземат да ни чуят...

Митко: Ех. Нали говорим за нещо деликатно. Човек не може да се въздържи да не си изпусне гласа...

Борис: Деликатно?

Стойка: Деликатно!? Те и те през цялото време така се изразяваха деликатно. Всички като теб. Деликатно. Деликатно ни отрабиха. Деликатно..... Всички демократи бяха крайно деликатни!

Митко: Аре стига и ти сега. Всеки правил каквото правил. Излъгаха ни. Още ни лъжат.

Борис: Кой ви лъже, бе? Кой? Това не мога да разбера! Хич не мога да си представя кой ви лъже. Вие сами си се лъжете. Ето кой!! И не ми се обяснявайте. Нищо не сте направили за да си помогнете сами, а знаете кво пише в библията по тоя въпрос, нали. Забравих! По времето на комунизма всички сте били атеисти. Да! Или поне за такива са се водели. Сигурно затова не се опитваха да си помогнат през всички тези години. Всеки свикнал на държавна работа. Да си претупва работата, да работи на половин работен ден, а през другото време да си почива на бюрото. После се прибира в къщи и започва да реве как няма пари и колко зле е. Е наистина ще е зле.

Митко: Ти като не знаеш какво работя какво се обаждаш, бе! Че то пари ли са това, дето ни дават, бе. Знаеш ли в Америка колко взима един човек със същата професия? Знаеш ли?

Стойка: А така Митко! Кажу ми.

Борис: Какво да знам, бе? Намерил какво да ми сравнявам. Америка и България. Какво си тръгнал да им гледаш работите на американците. Що не си гледаш твоята работа, бе?

Митко: Защото това тука не е нормално!

Стойка: А така! То и пенсионерите там...

Борис прекъсва рязко Стойка.

Борис: Не е нормално защото е пълно с ненормалници. Затова не е нормално.

Митко: Сега ще се обиждаме, ли бе? Престъпник! Крадец!

Борис: Те ви казаха тогава, че ще станем като тях и затова само така се сравняват. Да се сравняваш с толкова по-развити страни е налудническа работа. Колко време ще ни трябва да стигнем дотам...

Митко: Там със закони ги ловят такива като тебе. Това е най-голямата разлика. Затова там нищо не е разграбено, като тука. Затова хората там си живеят щастливо в добрите условия, които им дава държавата. На нас нищо не ни дават...

Стойка: Ама как си живеят...

Митко: Живеят си живота, защото отдавна има демокрация.

Стойка: Хайде де! Все едно и ние не си живяхме добре преди. Но ви трябваше тая пуста демокрация. Мене скоро няма да ме има на този свят. Но вие ще си берете ядовете.

Борис: Колко хора вече са започнали да се превръщат в граждани, а моите съседи – не!

Стойка: Какви? Граждани? Честни хора сме ние. Преди бяхме граждани, но за да си гражданин трябва да има държава. А държавата или я няма или не иска да ни види...

Митко: Честни сме. Но сме малцинство.

Борис: Глупави сте... И сте много. Това е ужасът.

Стойка: Не се прави и ти на много умен, че и тебе утре ще те застрелят на улицата за нечистите ти работи. Периодично поне се стреляте. Иначе държавата съвсем щеше да пропадне.

Борис: Какви ги говориш пак? Нищо ми няма... Няма защо да ме стрелят. Чист съм...

Митко: Вие с парите сте все чисти, нали? Все това ни разправяте. Колко честно сте ги спечелили тия пари... С колко труд. Не и в нашата страна. Тук има по-лесни начини. Като има такива възможности за какво им е на хората да печелят честно...

Борис: Пари се печелят по един и същ начин навсякъде.

Стойка (*уплашено*): Там толкова много ли има за крадене?

Борис: Престанете с това крадене, бе. Само то ви е на езика. Не съм крал и точка. Питайте някой друг заможен...

Митко: Дай някакви координати да се свържем с него, че въобще не ги познаваме такива.

Петко се изправя и започва да блъска по стената на асансьора.

Петко: Пуснете ме-е-е! Искам да изляза. Пуснете ме-е-е-е!

Всички го гледат накриво.

Митко: Какво си се развикал, бе? Я си сядай на земята!

Стойка: Долу.

Тримата заплашително скъсяват дистанцията си с Петко. Последният се уплашва и веднага сядна на пода. Пали цигара и гледа някъде през тях.

Те понечват да се карат отново. Тогава Петко пак се изправя.

Петко крещи): Луди-и-и-и! Затворен съм с луди!

Митко: Млъквай, бе!

Стойка: Окрадоха ни! Ризите ни смъкнаха от гърбовете.

Борис: Всички в тая държава са идиоти.

Митко: Мафиоти, не идиоти. Мафиоти.

Борис: Мислят си, че живеят в някаква долнопробна кримка.

Стойка: Ограбиха ни.

Митко: Крадец.

Настава пълна суматоха. Четиримата започват да се движат бързо в малкото пространство на асансьора. Не спират с виковете.

Борис: Пълни... Направо не знам какво да кажа...

Стойка: Лъжат ни. Излъгаха ни.

Петко: Пуснете ме! Не мога повече!

Всички викат един през друг.

Борис: Всички, които не са прецакани били мошеници. Ето това мислят.

Стойка: Преди какво беше... Как е възможно да стане такова сега...

Митко: Трябва да бъдат наказани. Всички, които са крали и мамили през прехода. Справедливостта трябва да възтържествува!

Стойка: Всичко се развали. Всичко. Всичко развалиха.

Митко: И червените и сините. Под ножа! Няма милост.

Борис: Лудост. Защо нормалните сме толкова малко.

Петко: Спрете-е-е-е-е! Не мога да ви понасям повече. Спрете!

Стойка: Стотинки! Стотинки! Стотинки! Сега всичко е левове! Как да преживее човек? Няма живот! И смъртта не идва толкова бързо...

Митко: Смърт за грабителите.

Борис: Само обвиняват другите за собствените си страдания.

Стойка: Една пенсия... Една мизерна пенсия... С това ме оставиха, бе!

Митко: Искам да живея нормално, бе! Искам и аз да съм човек!

Петко: Помощ! Полудяха!

Борис: Успял човекът и те искат да му извадят душата! Не може да успее...

Щом е успял не е от нашите вече...

Митко: Пак трябва да ги свалим! Постоянно трябва да ги сваляме, че да им дойде акълът най-накрая в главата.

Стойка: Да си бях умряла тогава вместо да живея сега!

Петко: Стига, бе! Стига! Престанете!

Чува се звукът от работещия асансьор. Асансьора потегля нагоре. В момента, в който той потегля Всички млъкват, подреждат се и започват да гледат някъде в празното пространство. Типична сцена в асансьор. Шумът от асансьора спира. Митко слиза.

Митко: Довиждане и приятна вечер.

Всички вкупом.: Довиждане.

Асансьорът отново тръгва. Всички отново гледат в празното пространство. После шумът отново спира. Този път слиза Борис.

Борис: Довиждане, съседи.

Другите: Довиждане.

Асансьорът тръгва. Скоро спира. Слиза Стойка.

Стойка: Довиждане Петко.

Петко: Довиждане.

Асансьорът върви нагоре.

Петко: Всичко мина без жертви. Не мога да повярвам. Толкова злоба и неразбирателство на едно място. Дано вече никога не чувам за прехода!

Асансьорът спира и Петко напуска сцената.

КРАЙ